

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu ile Duygu Düzenleme Arasındaki İlişki¹

Ezgi SUMBAS¹

¹Ary. Grv. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
ezgi.sumbas@inonu.edu.tr,
0000-0001-5450-6400

Nuri ERDEMİR²

²Öğr. Grv. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
nuri.erdemir@inonu.edu.tr,
0000-0002-5106-7884

Geliş Tarihi/Received: 16.03.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 14.05.2021

e-Yayım/e-Printed:30.06.2021

DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2021.170>

ÖZ

Bu araştırma, genç yetişkinlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek ve toplumsal cinsiyet roller tutumları ile duygu düzenleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından toplanmış ve verilerin toplanmasına geçmeden önce öğrencilere çalışma ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumunu ölçmek amacıyla *Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği*, öğrencilerin duygu düzenleme mekanizmalarını belirlemek amacıyla *Duygu Düzenleme Süreçleri Ölçeği* kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 228 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, t testi, varyans analizi ve basit doğrusal korelasyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet roller tutumu ile duygu düzenleme arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen diğer bulgular ise cinsiyete ve anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğudur. Babanın eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyet roller tutumları farklılaşmamaktadır. Elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu, Duygu Düzenleme, Genç Yetişkinlik.

The Relationship Between Gender Roles Attitude and Emotion Regulation

ABSTRACT

This study was conducted to examine the gender role attitudes in young adults in terms of various variables and to examine the relationship between gender role attitudes and emotion regulation. The data were collected by the researcher and the students were informed about the study before proceeding with the data collection. In the study, Gender Roles Attitude Scale was used to measure students' gender attitude, and Emotion Regulation Processes Scale was used to determine students' emotion regulation mechanisms. The study group of the research consists of 228 students studying at İnönü University Faculty of Education in the 2018-2019 academic year. Descriptive statistics, t test, analysis of variance and simple linear correlation analysis were used in analyzing the data. As a result of the study, it was determined that there is a low-level and positive correlation between students' gender role attitude and emotion regulation. Other findings of the study are that there is a significant difference between the gender roles attitudes of the students according to gender and maternal education level. Gender role attitudes do not differ according to the educational level of the father. The findings obtained were discussed in the light of the literature and recommendations were made.

Keywords: Gender Role Perception, Emotion Regulation, Young Adulthood.

1. GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet kavramını tek bir boyutla açıklamak mümkün değildir. Toplumsal cinsiyet kavramının psikolojik, sosyolojik, kültürel ve kimi zaman politik bir yanı olduğunu kabul etmek gerekir. Buna göre

¹ Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi'ne sözlü bildiri olarak kabul edilmiştir.

toplumsal cinsiyet kişinin toplum içindeki yerini, rollerini, diğer insanlarla kurduğu ilişkileri ve bunlara uygun davranış kalıplarını açıklamak için kullanılan bir ifadedir (Whitley, 1983).

Toplumsal cinsiyete dair ilk öğrenmeler ailede başlamaktadır. Kişinin ilk örnekleri anne ve babalarıdır. Anne ve babaların çocuğa yönelik davranışlarının belirleyicisi ise başlangıçta çocuğun cinsiyeti olmaktadır (Özdemir, 2006). Anne ve babanın davranışlarının yön verdiği çocukta cinsel kimlik farkındalığı iki yaşında, cinsiyet rolü ise üç yaşında belirginleşmektedir (Tatlıcı, 2002). Çocuk büyüdükçe ise cinsiyet rolüne uygun davranışlarının belirleyicisi sosyal çevresi olmaktadır (Gültepeataç, 2000).

Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsel kimliğe dair ilk açıklamalara psikodinamik sistem içerisinde Freud ve Adler'de rastlanmaktadır. Daha sonrasında Karen Horney bu konuya yönelik açıklamalar getirmektedir. Bu kuramcılara göre bireyin sağlıklı bir gelişim göstermesi psikoseksüel dönemleri başarılı şekilde atlatmasına bağlıdır (Akt. Kavuncu, 1987). Buna ek olarak Adler (2008) toplum içerisinde erkek rollerinin baskın olduğunu ve bu durumun kadının toplum içerisindeki yerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Horney (2013), benzer şekilde toplumdaki cinsiyet rollerinin ve maskülen rollerin öne çıkarılmasının kadınların özgüven ve benlik geliştirmelerini etkilediğini ifade etmektedir. Sosyal rol kuramı yine kadın ve erkeklerden beklenenlerin farklı olduğunu ve bu durumun kadın erkek davranışlarını ve duygulanımlarını etkilediğini belirtmektedir (Eagly, Wood ve Diekman, 2000).

Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanımını açıklayan kuramlardan birisi de sosyal öğrenme kuramıdır. Bu yaklaşıma göre toplumsal cinsiyet rolleri ödül ve ceza sistemi çerçevesinde kazanılmaktadır. Kabul gören ve doğru olduğu kabul edilen rollerin uygulanması ödüllendirilirken aksi cezalandırılmaktadır. Yani bir çocuğun kendi cinsiyetine uygun davranışları ödüllendirilirken aksi cezalandırılır ve çocuk bu şekilde toplumsal cinsiyet rolüne uygun davranmayı öğrenmektedir. Model alma yoluyla ise çocuk hemcinsi ebeveynini örnek alarak cinsiyetine uygun davranış kalıplarını öğrenmektedir (Dökmen, 2004).

Son olarak bilişsel olarak toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenildiğini söyleyen Kohlberg (1968), bu öğrenme sürecini üç başlık altında ele almaktadır. Buna göre

- 1) Toplumsal cinsiyet rolleri, yaşam boyunca bir süreç halinde gelişir.
- 2) Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanımı evrensel niteliktedir.
- 3) Cinsiyete dair roller ve tutumlar, toplumsal cinsiyet kavramının kazanımı ile başlar.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu kişisel ve toplumsal unsurlardan etkilenen, bireyin sosyal hayatı üzerinde etkili olan bir kavramdır. Bu sebeple toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kişisel değişkenler açısından ele alınması önemlidir (Öngen ve Aytaç, 2013). Bu kişisel değişkenlerden birisi duygulardır. Birçok farklı sınıflama içerisinde yer alsada duygular genel olarak psikolojiktir (Lazarus, 1991; Werner ve Gross, 2010). Duygular, bireyin diğer insanlarla ilişkilerini ve kendi duygusal durumunu değerlendirirken kullandığı bir mekanizmadır. Bu kontrol sistemine verilen genel isim ise duygu düzenlemedir (Gross, 1999; Lazarus, 1991; Werner ve Gross, 2010). Duyguları düzenleme kişinin kendi duygu yoğunluğunu takip etmesini içeren izleme, değerlendirme ve değiştirme aşamalarını yordayan içsel ve dışsal tepki süreçlerinden oluşmaktadır (Koole, 2010; Thompson, 1994). Duygu düzenleme süreçlerinin esas amacı ise doğal duygusal tepkileri kontrol etmektir (Gross, 2002). Bu noktada duyguların olumlu ya da olumsuz olması önemli değildir (Gross, 1999) ve duygusal düzenlemenin sonuçları düşünce ve davranış boyutlarında kendini gösterebilir (Koole, 2010).

Duygu düzenleme sistemleri doğuştan gelmemekte, bir gelişim görevi olarak yaşla birlikte, erken çocukluk dönemlerinde, çevrenin de etkisi ile kazanılmaktadır (Dodge ve Garber, 1991). Bu gelişim görevinde başarısızlık ise erken çocukluk dönemlerinden itibaren depresyon ve kaygı ile kendini göstermektedir. Dolayısıyla hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemleri için duygu düzenleme becerisinin kazanılmış olması önemli görülmektedir. Bu becerinin kazanımı ilk olarak bebeklik döneminde anne ile çocuk arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu ile ilgilidir (Sroufe, 1995). Annenin bebeğe duygularını yansıtması ve onun sevilen bir varlık olduğunu hissettirmesi bebek tarafından içselleştirilir ve daha sonraki dönemlerde kullanılır (Bowlby, 2008). Ergenlik dönemine gelindiğinde ise anne baba tutumları ve ergenin yeni duygu durumlarıyla baş etme becerisi duygu düzenleme sistemini etkilemektedir. Bu noktada ergenin içinde bulunduğu çevre, toplumun ondan beklentileri de vereceği kararlar üzerinde etkili olabilir. (Macklem, 2008). Genç yetişkinlik döneminde ise

yakınlık kurma ihtiyacı yeniden bireyi duyguları ile baş başa bırakmakta (Erikson, 1968) ve duygu düzenleme sistemine başvurmasına neden olmaktadır. Bu noktada sergilenen duygular ve diğer kişilerle kurulacak olan ilişkilerinin niteliğinde duygu düzenleme sistemi önemli olmaktadır (Gross ve John, 2003; Allen ve Barlow, 2009).

Duyguların kontrol mekanizması olan duygu düzenleme sisteminin toplumsal cinsiyetten ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Toplumsal cinsiyet kavramının içeriğine bakılacak olursa duyguların ifade edilmesinin bu kavramın dışında olmadığı görülmektedir (Turan, Öztürk, Kaya ve Aştı, 2011; Özen, Sümer ve Demir, 2011). Çocukluk döneminde gelişmeye başlayan duygu düzenleme becerisinin uygulama alanı sosyal ilişkilerdir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve duygu düzenleme becerisi bireyin sosyal gelişimi ve duygusal gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Duygu düzenleme mekanizması erken çocukluk döneminde kazanılıyor olsa da duygusal yakınlığın önemli bir ödev olarak görüldüğü genç yetişkinlik döneminde yeniden önem kazanmaktadır (Sarıtaş Atalar, Gençöz ve Öze, 2015). Bu noktada genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin bu dönem ödevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleri için duygu düzenleme mekanizmalarını aktif ve doğru şekilde kullanabiliyor olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ise hayattaki rollerini belirlemede ve duyguları yansıtmada etkilidir (Gamble ve Gamble, 2013). Dolayısıyla araştırmanın amacı genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile duygu düzenleme sistemleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modelinde değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya koyulması amaçlanmaktadır (Karasar, 2005).

2.2. Örneklem

Araştırmanın evreni İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Döneminde, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam eden ve araştırmaya katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya 228 kişi katılmıştır. Eğitim fakültesi öğrencilerinden elde edilen kişisel bilgilere ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Özellikleri

Değişkenler		f	%
1. Cinsiyet	Kadın	141	61,8
	Erkek	87	38,2
2. Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	36	15,8
	Okur Yazar ve İlkokul	93	40,8
	Ortaokul	35	15,4
	Lise	34	14,9
3. Baba Eğitim Durumu	Fakülte ve üzeri	30	13,2
	Okur Yazar ve İlkokul	71	31,1
	Ortaokul	46	20,2
	Lise	59	25,9
Fakülte ve üzeri		52	22,8
		228	100
TOPLAM			

Tablo 1’e bakıldığında kadınların %61,8 ve erkeklerin %38,2 oranında olduğu görülmektedir. Katılımcıların, anne (%40,8) ve babalarının (%31,1) eğitim düzeylerinin en çok ilkököl seviyesinde yer almaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin; cinsiyet ve anne ve babalarının eğitim düzeyi ilişkin bilgileri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ): TCRTÖ, Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen ve bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirleyen bir ölçektir. Ölçek, 38 madde ve beş alt boyut içermektedir. 5’li likert tipindedir. Bu puanlama sonucuna göre en yüksek puan ‘190’, en düşük puan ise ‘38’ olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan en yüksek değer, öğrencinin toplumsal

cinsiyet rollerine ilişkin 'eşitlikçi tutuma sahip' olduğunu, en düşük değer ise, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin 'geleneksel tutuma sahip' olduğunu göstermektedir. Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği'nin cronbach alfa değeri ise .92'dir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011)." Bu çalışmada tüm ölçek için Cronbach Alpha değeri .91 olarak hesaplanmıştır. Alpha değeri .80 ile 1 arasında yer almaktadır. Ölçek yüksek güvenilirlik düzeyindedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018).

2.3.3. Duygu Düzenleme Süreçleri Ölçeği: Bu ölçek Schutte, Manes ve Malouff (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin amacı John ve Gross (2007) tarafından tanımlanmış olan duygu düzenleme süreçlerini ortaya koymaktır. Ölçek Türkçeye Aka (2011) tarafından çevrilmiştir. Ölçek 28 Maddeden oluşmaktadır. 7'li likert tipinde olan bu ölçekten alınan yüksek puanlar duygu düzenleme konusunda başarılı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçek için Cronbach Alpha değeri .92 olarak bulunmuştur. Alpha değeri .80 ile 1 arasında yer almaktadır. Ölçek yüksek güvenilirlik düzeyindedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018).

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma için ilgili kurumlardan izinler alındıktan sonra fakülte'deki bölümlerin öğretim elemanları ile görüşülüp uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere araştırmanın amacı ve ölçeklerin nasıl işaretleneceği hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilere ölçekler bir takım halinde verilmiş ve uygulamalar ortalama 25 dakika sürmüştür.

Verilerin normallik dağılımları çarpıklık-baskıklık değerleri (-,473 ve -,515) çerçevesinde incelenmiştir. Buna göre veriler normal dağılmaktadır. Bu sebeple çalışmadan elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler, t testi ve ANOVA analizi kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet tutumu ve duygu düzenleme arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Analizler için paket programdan yararlanılmış, çalışmada anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, eğitim fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve duygu düzenleme süreçleri analiz edilmiş ve bunlara ilişkin sonuçlar aşağıda sırasıyla verilmiştir.

3.1. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumunun Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun, cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak için sırası ile bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları aşağıda verilmektedir.

Tablo 2. Toplumsal cinsiyet tutumunun cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu	n	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Cinsiyet Kadın	141	162,73	16,91	1,42492	9,333	,000*
Erkek	87	138,18	22,65	2,42567		

p<0,05*

Tablo 2'de görüldüğü gibi kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 162,73 (Ss =16,91) iken, erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 138,18 (Ss=22,65)'dir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanlarının öğrencilerin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t=9,333; p<0.05). Elde edilen bu bulgu cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının değiştiğini göstermektedir. Kadınlara göre erkekler daha geleneksel cinsiyet rolleri tutumuna sahiptir.

Tablo 3. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun annenin eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

	n	\bar{X}	ss	Sd	F	P	Anlamlı Fark
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu	36	143.63	21.62	3.60382	2,448	,047*	1-2
Anne Eğitim Düzeyi	93	156.04	21.54	2.23402			
Okur Yazar Değil	35	155.60	23.46	3.96692			
Okur Yazar ve İlkokul	34	150.73	22.74	3.90103			
Ortaokul							
Lise							

p<0,05*

Tablo 3'te görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 143.63, (Ss =21.62), anne eğitim düzeyi ilkökul olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 156.04, (Ss =21.54), anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumu puan ortalaması 155.60, (Ss =23.46), anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 150.73, (Ss =22.74) ve anne eğitim düzeyi fakülte ve üzeri olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 157.10'dur (Ss =24.03) . Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanlarının aritmetik ortalamalarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre annesi okur yazar olmayan öğrenciler ile annesi ilkökul mezunu veya okur yazar olan öğrenciler arasındaki fark anlamlıdır. Annesi okur yazar ya da ilkökul mezunu olan öğrenciler, annesi okur yazar olmayan öğrencilere göre daha eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna sahiptir.

Tablo 4. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun babanın eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

			n	\bar{X}	ss	Sd	F	P	Anlamlı Fark
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu	Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar ve İlkokul	71	153.59	22.92	2.72071	.743	.582	-
		Ortaokul	46	151.02	19.12	2.81944			
		Lise	59	151.64	24.36	3.17158			
		Fakülte ve üzeri	52	157.07	23.30	3.23231			

p<0,05*

Tablo 4'te görüldüğü gibi baba eğitim düzeyi ilkökul olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 153.59, (Ss =22.92), baba eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 151.02, (Ss =19.12), baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 151.64, (Ss =24.36) ve baba eğitim düzeyi fakülte ve üzeri olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması 157.07, (Ss =23.30)'dir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanlarının aritmetik ortalamalarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre grupların puanları arasındaki fark anlamlı değildir.

3.2. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu ve Duygu Düzenleme Arasındaki İlişki

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve duygu düzenleme süreçleri arasında ilişki olup olmadığını, tespit etmek için basit doğrusal korelasyon testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve duygu düzenleme süreçleri puanlarına ilişkin analiz sonuçları

		Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu	Duygu Düzenleme
Toplumsal Cinsiyet Tutumu	PearsonCorre.(r)	1	,142*
	p		,031
	N	228	228
Duygu Düzenleme	PearsonCorre.(r)	,142*	1
	p	,031	
	N	228	228

p<0,05

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve duygu düzenleme süreçleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve duygu düzenleme süreçleri arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, cinsiyet ve anne eğitim düzeyine göre farklılaşırken, babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile duygu düzenleme arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu bireyin cinsiyetinden ayrı düşünülemez çünkü bu rollerin ve algının oluşmasında etkili olan birincil faktör kişinin cinsiyetidir (Yılmaz, ve diğerleri, 2009). Dolayısıyla bu araştırma sonucunda da ulaşıldığı gibi bireyin kadın ya da erkek olması onun toplumsal cinsiyete yönelik bakış açısını etkilemektedir. Öngen ve Aytaç (2013) bu çalışma ile benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Toplumsal cinsiyet kavramı başta kişinin cinsiyeti olmak üzere, mekan, zaman, ırk gibi özellikleri açısından farklılaşmaktadır. Erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bir toplumsal cinsiyet tutumuna sahip olması da toplumumuzun ataerkil bir sistem içerisinde erkek rollerini yüceltmesi ile ilgili olabilir. Bu çerçevede erkekler kendi lehlerine daha fazla olumlama olan geleneksel rolleri tercih etmekte ve daha gelenekselci bir toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna sahip olmaktadır (Pınar, Taşkın ve Eroğlu, 2008). Vatandaş (2007) yaptığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır, kadınlar ve erkekler toplumsal cinsiyet konusunda farklılaşmaktadırlar. Kadınlar erkeklere göre daha eşitlikçi tutuma sahiptir. Alemdar ve Çetin (2021) toplumsal cinsiyet tutumunun cinsiyete göre farklılaştığını ifade etmektedirler. Eşitlikçi tutumlar kadınlar tarafından daha fazla benimsenmektedir. Sonuçlar bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmanın ikinci sonucuna göre annenin eğitim düzeyi kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu farklılaştırmaktadır. Annesi okur yazar olmayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları, anneleri okur yazar olan veya ilkökul mezunu olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına göre daha gelenekselcidir. Ancak babanın eğitim durumu toplumsal cinsiyet rolleri tutumunu farklılaştırmamaktadır. Aylaz ve diğerleri (2014), üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırma sonucunda anne eğitim düzeyinin artmasının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıyı olumlu yönde etkilediğini ancak babanın eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algı arasında bir ilişki bulunmadığını ortaya koymaktadırlar. Bu sonuç bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bu durum eğitim gören kişilerin yeni görüş ve fikirlere daha açık olması ve toplumun etkisinde daha az kalması ile açıklanabilir (Kodan Çetinkaya, 2013). Ayrıca bireylerin toplumsal cinsiyet tutumunun olduğu dönemlerde daha çok anneleri ile vakit geçirmeleri ve annelerinin belki de kendi ulaşamadıkları amaçlar doğrultusunda çocuklarını pekiştirmesi de eğitim gören annelerin çocuklarının daha eşitlikçi bir tutuma sahip olmasına sebep olmuş olabilir. Arditti, Godwin ve Scanzoni (1991) toplumsal cinsiyet tutumlarının kazanımlarında annelerin daha etkili olduğunu ifade etmektedirler. Araştırma sonuçları bu bilgilerle tutarlılık göstermektedir. Belli ve Aynacı (2020) benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu sonuçlara göre anne toplumsal cinsiyet rollerinin kazanımında önemli bir role sahiptir. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarının diğer gruplardan farklılaşmamasının sebebi, toplumsal cinsiyet tutumları üzerinde etkili olan tek unsurun eğitim olmaması ile açıklanabilir. Toplumsal cinsiyet tutumları kültür gibi birçok farklı unsurdan etkilenmektedir (Whitley, 1983). Dolayısıyla annenin mezuniyetinin yanı sıra etkili olan içinde yaşanan toplumun kültürü, kişilerin kendi duygusal durumları, aile ortamları gibi diğer unsurlar üniversite mezunu anneleri olan öğrencilerin puanlarının diğer gruplardan farklılaşmamasına neden olmuş olabilir.

Araştırmanın son bulgusu toplumsal cinsiyet rolü tutumları ile duygu düzenleme arasındaki pozitif yönlü ilişki olmasıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları küçük yaşlarda gelişmeye başlamaktadır ve çocukluk dönemindeki duygusal gelişimin bir boyutu olarak görülmektedir (Lewis, Todd ve Xu, 2010). Duygusal gelişim basamaklarında çocuğun öncelikle duygusal düzenleme becerisini kazanması daha sonra sosyal ilişkiler çerçevesinde toplumsal cinsiyet tutumu geliştirmesi beklenmektedir (Howes, 2009). Duygu düzenleme ve toplumsal cinsiyet tutumu kavramlarının çocuğun hayatında birlikte yer bulduğu alan ise sosyal ilişkileridir. Arkadaşlık ilişkilerinde duygularını ne ölçüde paylaşacağı ya da bunları nasıl göstereceği çocuğun aile sistemi içerisinde yaşayıp içselleştirdiği iletişim tutumları ile yakından ilişkilidir (Blakemore, Berenbaum ve Liben, 2008). Ailedeki bireylerin birbiri ile etkileşiminin belirleyicilerinden birisi ise toplumsal cinsiyet düşüncesi ve buna yönelik tutumlardır (Powell ve Greenhouse, 2010). Çocukluk döneminde temelleri atılan toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve duygu düzenleme becerileri yaşla birlikte gelişmekte ve kişinin hayatında ve genç yetişkinlik döneminde duygusal gelişimi etkilemektedir (Gamble ve Gamble, 2013). Bu çerçevede bakıldığında bireyin kendi duygularının farkında olması ve sosyal çevresinde duygularını nasıl gösterdiği toplumsal cinsiyet kavramı ile ilişkilidir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre bu ilişki düşük düzeydedir. Bunun sebebi ise

toplumsal cinsiyet tutumlarını etkileyen kültür, aile yapısı, cinsiyet gibi başka değişkenlerin olması (Tu ve Chang, 2000) ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu kavramının sadece duygusal boyutu değil, bilişsel ve davranışsal boyutlarının da (Akın ve Demirel, 2003) olması olabilir.

5.ÖNERİLER

Bu araştırma genç yetişkinlik dönemindeki bireylerle gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve duygu düzenleme mekanizması için kritik sayılabilecek erken çocukluk dönemindeki bireylerle yeniden yapılabilir.

Bu araştırmada nicel yöntemlerden faydalanılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile duygu düzenleme arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine ortaya koyacak nitel çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırmada eğitim fakültesi öğrenciler ile çalışılmıştır. Diğer araştırmalarda farklı fakültelerde dahil edilerek daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile duygu düzenleme arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu iki değişken arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Diğer çalışmalarda toplumsal cinsiyet üzerinde etkili diğer değişkenlerle ilişkisine bakılabilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun bireyin cinsiyetine göre farklılaşmaktadır. Bu konudaki farkı azaltmak ve farkındalığı artırmak için grup rehberliği çalışmaları yapılabilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu annenin eğitim düzeyinden etkilenmektedir. Bu noktada annelerle toplumsal cinsiyet rolleri tutumu konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, S. (2008). *The education of social studies teachers in linda s. levstik and cynthia a. Tyson* (Eds.), Handbook of Research in Social Studies Education. (pp. 329-351). New York: Routledge.
- Aka, B. T. (2011). *Algılanan ebeveyn tutumları, duygu tanıma ve duygu düzenleme ile depresyon, obsesifkompulsif bozukluk ve sosyal kaygı belirtileri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akın, A., ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82.
- Alemdar, Z., & Çetin, E. (2021). Toplumsal cinsiyet eşitliğine erişimde normlar ve standartlar. *Avrupa Birliği Projesi*.
- Allen, L. B., ve Barlow, D. H. (2009). Relationship of exposure to clinically irrelevant emotion cues and obsessive-compulsive symptoms. *Behavior Modification*, 33(6), 743-762.
- Arditti, A. J., Goodwin, D. D. ve Scanzoni, J. (1991). Perceptions of parenting behavior and young women's gender role traits and preferences. *Sex Roles*. 25(3), 195-211.
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö., & Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Belli, A. ve Aynacı, G. (2020). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri algısı: kadınlar kendilerini nasıl güçlendirebilir?. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(26), 4208-4229.
- Blakemore, J. E. O., Berenbaum, S. A., ve Liben, L. S. (2008). *Gender development*. Psychology Press.
- Bowlby, J. (2008). *Attachment*. Basic books.
- Garber, J., ve Dodge, K. A. (Eds.). (1991). *The development of emotion regulation and dysregulation*. Cambridge University Press.
- Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eagly, A. H., Wood, W ve Diekmann, A.B. (2000). Social role theory of sex differences and similarities: a current appraisal. Eckes, T./ Trautner, H. M. (Eds.), *The developmental social psychology of gender* (123-160. ss.). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis* (No. 7). WW Norton & company.
- Gamble, T. K. ve Gamble, M. (2013). *Communication works*. New York: McGraw-Hill.
- Gross, J. J. (1999). Emotion regulation: Past, present, future. *Cognition & Emotion*, 13(5), 551-573.

- Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281-291.
- Gross, J. J., ve John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348.
- Gültepeataç, B. (2000). *Toplumsal cinsiyet rollerine sosyalleşme ve kardeşlik ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Horney, K. (2013). *Our inner conflicts: A constructive theory of neurosis* (Vol. 17). Routledge.
- Howes, C. (2009). Friendship in early childhood. *Handbook of peer interactions, relationships, and groups*, 180-194.
- John, O. P., & Gross, J. J. (2007). Individual differences in emotion regulation. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 351-372). New York: Guilford.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kavuncu, N. (1987). *Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nin Türk toplumuna uyarlama çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kohlberg, L. (1968). *The child as a moral philosopher* (pp. 25-30). Psychology today.
- Kodan-Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Dergisi*, 1(2), 21-43.
- Koole, S. L. (2010). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition and Emotion*, 23(1), 4-41.
- Lazarus, R. S. (1991). Progress on a cognitive-motivational-relational theory of emotion. *American psychologist*, 46(8), 819-830.
- Lewis, M. D., Todd, R., ve Xu, X. (2010). The development of emotion regulation: a neuropsychological perspective. *The Handbook of Life-Span Development*.
- Macklem, G. L. (2008). *Practitioner's guide to emotion regulation in school-aged children*. New York, USA: Springer Science & Business Media.
- Öngen, B., ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (48), 1-18.
- Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özen, A., Sümer, N., ve Demir, M. (2011). Predicting friendship quality with rejection sensitivity and attachment security. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(2), 163-181.
- Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent üniversite öğrenciyurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Powell, G.N. ve Greenhaus, J.H. (2010). Sex, gender, and decisions at the family - work interface. *Journal of Management*. 36 4,1011-1039.
- Sarıtaş-Atalar, D., Gençöz, T., ve Özen, A. (2015). Confirmatory factor analyses of the difficulties in emotion regulation scale (DERS) in a Turkish adolescent sample. *European Journal of Psychological Assessment*. 31(1), 15-25.
- Schutte, N., Manes, R., ve Malouff, J. (2009). Antecedent-focused emotion regulation, response modulation, and well-being. *Current Psychology*, 28(1), 21-31.
- Sroufe, L. A. (1997). *Emotional development: The organization of emotional life in the early years*. Cambridge University Press.
- Tatlıcı, H. H. (2002). *Kadınlarda cinsiyet rolleri ve yaşa bağlı olarak benlik saygısı, depresyon ve menopoza ilişkin belirtilerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs Of The Society For Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52.

- Tu, S. ve Chang, Y. (2000). *Women's and men's gender role attitudes in coastal china and taiwan*. Paper Presented for East Asian Labor Markets Conference at Yonsei University, Seoul Korea, <http://pdfcast.org/pdf/women-s-and-men-s-gender-role-attitudes-in-coastal-china-and-taiwan>
- Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H., ve Aştı, T. (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 167-173.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Werner, K., ve Gross, J. J. (2010). Emotion regulation and psychopathology: A conceptual framework. In A. M. Kring & D. M. Sloan (Eds.), *Emotion regulation and psychopathology: A transdiagnostic approach to etiology and treatment* (13–37 ss.), The Guilford Press.
- Whitley, B. E. (1983). Sex role orientation and self-esteem: A critical meta-analytic review. *Journal of Personality and Social psychology*, 44(4), 765-780.
- Yıldız, D. Ve Uzunsakal, E., (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Yılmaz, D.V., Zeyneloğlu, S., Kısa, S., Taşkın, L ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,6(1), 775-792.
- Zeyneloğlu, S., ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 409-420.